

Käyttöliittymä- ohjeistoilla arviointi

Tommi Ahonen

29.3.2006

Ohjeisto (Guideline) HelMet- aineistohakujärjestelmän uuden käyttöliittymän suunnittelua varten

The screenshot shows the HelMet library search system interface. At the top, the logo "HelMet aineistohaku" is displayed, along with the text "Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunginkirjastot". There are links for "På svenska" and "In English".

The main content area is divided into a left sidebar and a central search area. The sidebar contains links for "Omat tietoni", "Osoitteenmuutos", "Uutuusluettelo", "Ohjeita", "FAQ", "Palaute", "Varaa tietokone", "Kysy henkilökunnalta", and "Kirjastot.fi".

The central search area features a search bar with the text "Haku HelMet-kirjastojen kokoelmista". Below the search bar are two dropdown menus: "Teoksen nimi" and "Koko aineisto". A prominent orange "Hae" button is located to the right of the search bar.

Below the search bar, there is a section titled "Opastettu haku" with a grid of links: "Teoksen nimi", "Tekijä", "Aihe", "ISBN/ISSN tai tuotetunnus", "Kirjastoluokka", "Sanahaku", and "Aineistohaku lapsille".

At the bottom of the page, there is a footer with the text "HelMet-kirjastot: Espoo | Helsinki | Kauniainen | Vantaa" and "Kirjastojen aukioloajat".

Ohjeistus koskee:

1. Asemointi näytöllä
2. Tiedon esitystavat
3. Lomakkeet
4. Toiminnallisuus (esim. hakutoiminnot)
5. Visuaalinen suunnittelu

1. Asemointi näytöllä

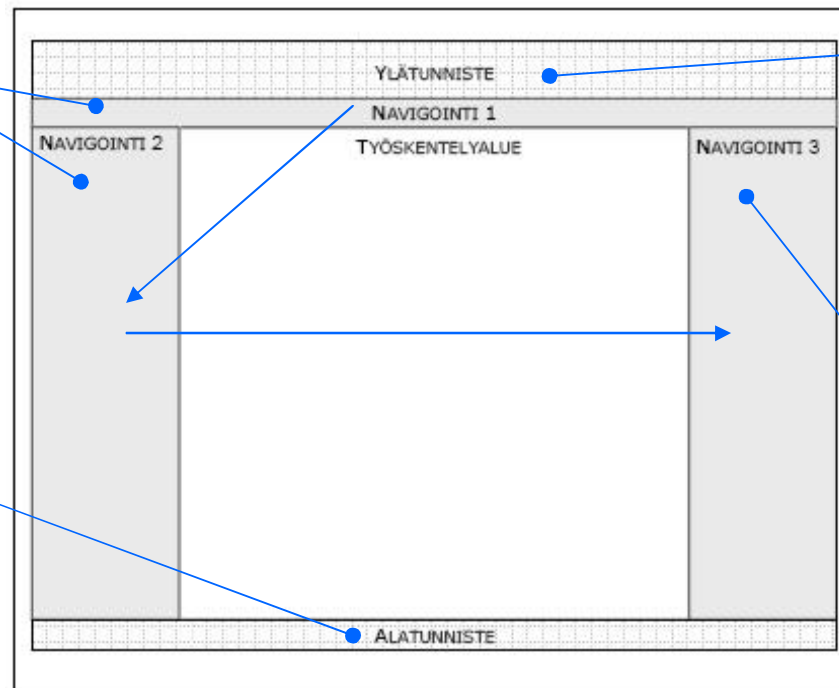
1. Asemointi näytöllä, alueet

Tärkeät toiminnot

- Aineistohaku
- Kirjastot ja aukiolo
- Omat tiedot
- Varaa tietokone
- Kysy henkilökunnalta

Harvemmin tarvitut

- Organisaation nimi
- Tietoa sivelluksesta
- Mobiiliversio

Järjestelmä

- Sovelluksen nimi
- Kielivalinta
- sisäänkirjautuminen
- Haku HelMet-sivuilta
- Ohjeet

Toimintojen tarkennus

Esim. Aineistohaku (nav. 1)

Aineiston selailu:

- Lapsille
- Aiheen mukaan
- Kirjastoluokittain
- Uutuusluettelo

1. Asemointi näytöllä, alueet

Sivu koko ajan jaettu alueisiin:

- Ylä- ja alatunnisteet (header & footer)
- Navigointipalkit (vaaka ja sivuvalikot)
- Työskentelyalue: varsinainen sisältö

Muuta:

- Navigointipalkkien: hierarkia, tiputusvalikot, murupolut/navigaatiopolut

ALOITA
ALUSTA

VARAUS

Tallenna

MARC-näyttö

Palaa selaus-
hakuun

Uusi haku

(Hakuhistoria)

TEOKSEN NIMI

bröllopp

Koko aineisto

Hae

Viite: [Edellinen](#) [Seuraava](#)

Tekijä
Teos
Julk tiedot
Huomautus

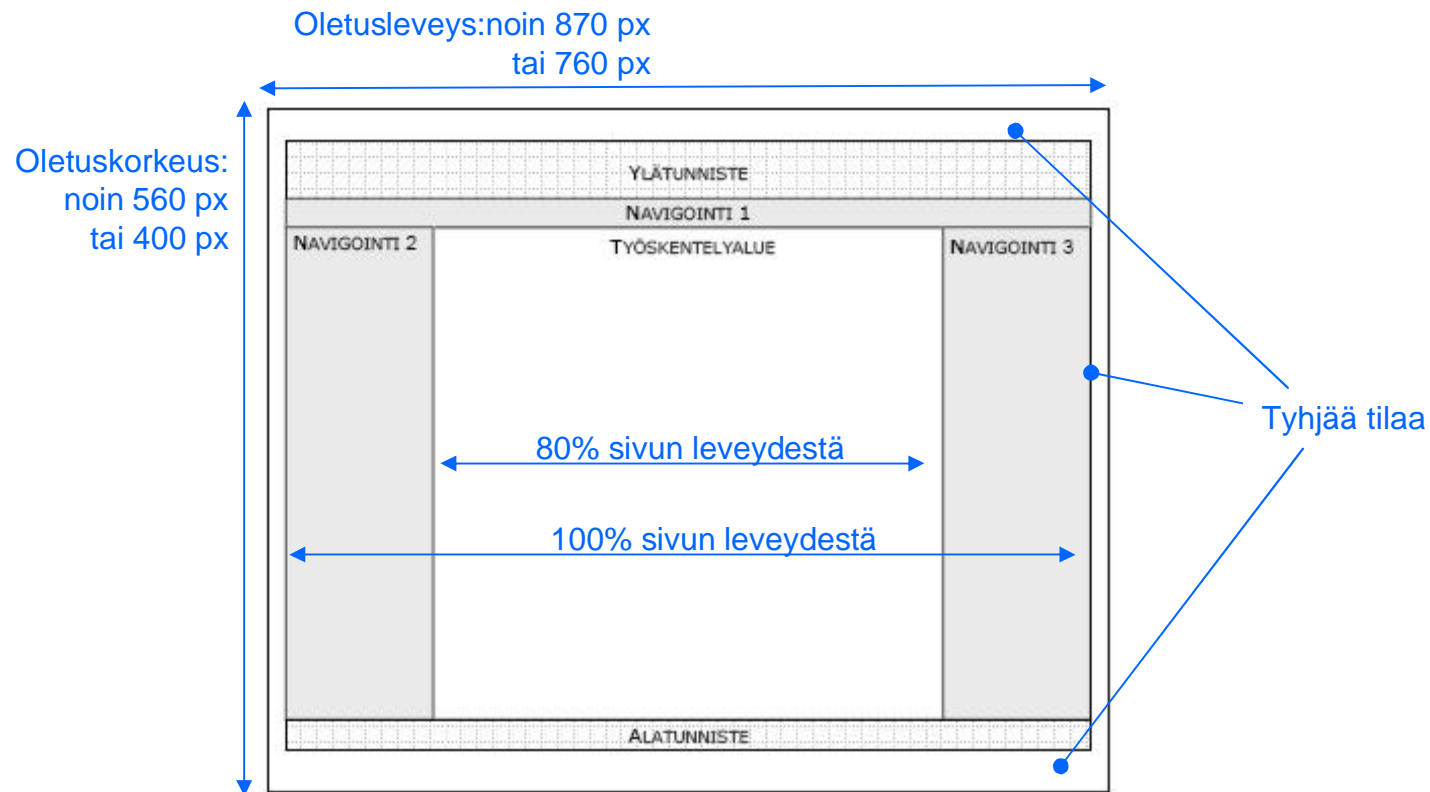
[Corneliusson, Marie](#)
Bröllopsboken / Marie Corneliusson, Anna von Porat ; [teckningar: Urwe Löfström]
Västerås : ICA, 2001
Register
svenska
KIRJA / BOK

OSASTO	NIDELUOKKA	TILA	
Helsingin siirtokokoelma aik	379.1	HYLLYSSÄ	--
Itäkeskus aik	379.1	HYLLYSSÄ	--
Kauniainen aik	30.8 BRÖLLOP	HYLLYSSÄ	--
Kauniainen aik	30.8 COR	HYLLYSSÄ	--
Keski-Espoo aik	30.81 COR	HYLLYSSÄ	--
Kirjasto Omena aik	30.81 HÄÄT	HYLLYSSÄ	14 VRK LAIP
Kirjasto Omena aik	30.81 HÄÄT	HYLLYSSÄ	--
Laajasalo aik	379.1	HYLLYSSÄ	--
Leppävaara aik	30.8 COR	HYLLYSSÄ	--
Martinlaakso aik	30.8	HYLLYSSÄ	--

Näytä lisää niteitä tai hae tietty lehden numero

Ulkoasu 126 s. : ill. ; 22 cm
Syst nro 9153421183
ISBN 91-534-2118-3 (inb.)
Asiasana [bröllopp](#)
[seder](#)
[etikett](#)

1. Asemointi näytöllä, mittasuhteet

1. Asemointi näytöllä, työskentelyalue

- Sisältää: tekstiä, lomakkeita, hakutuloksia
- Alueet jaettu asemointiruudukolla, yhdenmukainen asettelu
- Toimintapainikkeet yleensä ala-oikealla

2. Tiedon esitystavat

2. Tiedon esitystavat, ryhmittely

- Oleellinen tieto ensin
- Tiedot ryhmitellään (asiakokonaisuuksia)
- Selkeä otsikointi
- Pitkät hakutulokset usealle näytölle

Hakukriteerit

ALOITA
ALUSTALaajennettu
selausnäyttö

Uusi haku

(Hakuhistoria)

SANAHAKU

tuntematon

Koko aineisto

Hae

Viitteitä 428. Lajittelu julkaisuaajan mukaan.

Hakutulokset

Hakutulossivulle: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 ... 36 Seuraava

Tallenna merkityt viitteet

Tallenna kaikki viitteet

SANAHAKU (1-12 / 428)

- 1 [Kadonneet lapset / Hector](#)
- 2 [Toivotaan, toivotaan : 40 unohtumatonta laulua vol 2 / Jamppa Tuominen](#)
- 3 [Mysteeri : lähtökohdaltaan tuntematon syöpä : päiväkirja / Maire Leppänen](#)
- 4 [Tuntematon : 60 rauhan vuotta / Tuure Tynys](#)
- 5 [Friiti 11 : kansan musiikkia](#)
- 6 [Parhaat : 40 suosituinta laulua / Janne Tulkki](#)
- 7 [Sateen ääni : laulutekstejä ja tekstejä lauluista / Heikki Salo](#)
- 8 [Sotaveteraanien perinnelaulut / Toimittaja: Uolevi Lassander ; Nuottigrafiikka: Timo Hongisto](#)
- 9 [Laitakadun hämärässä : Pentti Viherluodon suosittuja iskusäveliä](#)
- 10 [Kiran Ahluwalia](#)
- 11 [Svengaten : Kaffilajengi ystävineen](#)
- 12 [Sunnuntai ja muita novelleja / Irène Némirovsky ; suomentanut Annikki Suni](#)

Tallenna merkityt viitteet

Tallenna kaikki viitteet

Siirry riville

428

Hakutulossivulle: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 ... 36 Seuraava

ALOITA
ALUSTALaajennettu
selausnäyttö

Uusi haku

(Hakuhistoria)

Hakukriteerit

2. Tiedon esitystavat, kieli

- Tehdään listat käytetyistä termeistä ja lyhenteistä
- Ei päällekkäisyyksiä
- Terminologia ja lyhenteet tuttuja käyttäjälle
- Eri kieliä ei sekoiteta käyttöliittymässä
- Tarkistetaan toimivuus eri kieliversioilla

Suomi	Ruotsi	Englanti
Eräpäivä	Förfallodag	Expiry date
Julkaisutiedot	Uppgifter om utgivaren av verket	Publisher information
Luokka	Klass	Class
Matkalla	På väg in	Enroute
Nide	Exemplar	Volume
Saatavuus	Beståndsuppgifter	Availability

2. Tiedon esitystavat, numeerinen tieto

- Sovitaan numeroiden ja yksiköiden esitystavat
- Eri kielillä voi olla eri esitystavat
- Taulukoissa tasaus oikealle

Aika			Hinta
ma	10.2.2004	klo 10.00	10 000 €
ti	9.2.2004	klo 9.00	5 000 €

Päivämäärät

- ilman etunollia
- erotinmerkkinä piste
- vuosilukuna neljänä numerona
- lyhenne: "pvm"

Kellonajat

- 24-tunnin kello, ei etunollia
- erotinmerkkinä piste tai kaksoispiste
- lyhenne: "klo."
- ei sekunteja, paitsi erityistapauksissa

2. Tiedon esitystavat, linkit

- Vältetään tekstin seassa olevia linkkejä
- Linkit tekstikappaleen perään
- Nimettävä selkeästi
- Lyhyt työkaluvihje (HTML)
- Erotellaan ulkoiset ja sisäiset linkit (ulkoisten linkkien edessä linkki-ikoni tai ">>")

2. Tiedon esitystavat, työkaluvihjeet

- Lyhyt aputeksti
- Napit (toiminnot), kuvakkeet, kuvat, linkit
- Pidemmät tekstit ohjeisiin

Aloita alusta

Opastettu haku

Teoksen nimi

Tekijä

Aihe

Sanahaku

ISBN/ISSN

Kirjastoluokka

Omat tietoni

Uutuusluettelo

Ohjeita

FAQ

Palaute

Teoksen nimi

Kirjoita teoksen tai sarjan nimi ja paina näppäintä **Enter** tai napsauta painiketta **Hae**. Nimeä ei tarvitse kirjoittaa kokonaan. Katkaisumerkkejä ei käytetä. Älä kirjoita teoksen nimen alkuun artikkelia. Voit rajata hakua pudotusvalikosta.

Koko aineisto ▾

Hae

Käynnistä haku

Esimerkkejä

- ♦ vanhus ja meri
- ♦ drakarna över

2. Tiedon esitystavat, julkisuus

- Käyttäjän henkilökohtaisista tietoihin merkintä siitä mikä julkista ja mikä ei

Anna uudet tiedot ja napsauta painiketta Vahvista.

Haluan, että kirjasto lähettää varausilmoitukseni

postitse

sähköpostitse

PUHELIN

GSM

|0504416296

EMAIL

|Tommi.Ahonen@CS.Helsinki.fi

OSOITE

Karstulantie 8 D 57
00550 HELSINKI

[Lähetä](#) [Peruuta](#)

3. Lomakkeet

3. Lomakkeet, syötekentät

- Kentät samassa järjestyksessä kuin tekstiä luettaessa
- Kenttien koko vastattava syötettävän tekstin määrää
- Ei liian monta eri kokoista kenttää per näyttö (visuaalinen tasapaino)
- Usean rivin syötekenttiä vältettävä
- Ohjeet ja esimerkki jos syöteformaatti rajattu (formaatti, pituus)
- Useampia syöteformaatteja tuettava (esim. päivämäärät)
- Tasaus vasemmalle (numeeriset mahd. oikealle)
- Tabulointi: sama järjestys kuin luettaessa

3. Lomakkeet, visuaalinen tasapaino

Julkaisu-aika	Pvm: <input type="text"/>	Esim. 1.12.2004
	Klo: <input type="text"/>	Esim. 6.05
Nimi:	<input type="text"/>	max: 50 merkkiä
Ailekirjoittajat:	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Sukunimi, Etunimi	Nimike
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Sukunimi, Etunimi	Nimike
Kesto:	<input type="text"/> h <input type="text"/> min	

3. Lomakkeet, syötekentät

Tiputus- ja monivalintavalikot:

- Kun pitää valita yksi/useampi arvo monesta
- Sisältö järjestetty (esim. aakkosjärjestykseen)
- Oletusarvo valittuna jos mahdollista

Valintaruutu ja radio-nappi:

- Arvot aina napin oikealle puolelle
- Todennäköisin valinta ensin
- Oletusarvo valittuna jos mahdollista

Noudan teoksen:

- Kirjastosta
- Kirjastoautosta
- Tilaan kotiinkuljetuksen

3. Lomakkeet, syötekentät

Olet varaamassa **Kruununpuisto : romaani** / Laila Hirvisaari

**Varausmaksu 0,50 e peritään varausta noudettaessa.
Lasten aineistosta ei peritä varausmaksua.**

Anna seuraavat tiedot:

Nimi Meikäläinen, Matti

Kirjastokortin numero 2 0000 00000 0000

Tunnusluku (PIN) oletusvalinta

Mikäli haluat noutaa teoksen kirjastoautosta, kirjoita pysäkin nimi alla olevaan kenttään

En tarvitse jälkeen:

Kentän koko

radionappi

3. Lomakkeet, syötekentät

- Kalenterikontrolli
- Välilehdet (ryhmittely)

Aloita alusta

Opastettu haku

Teoksen nimi

Tekijä

Aihe

Sanahaku

ISBN/ISSN

Kirjastoluokka

Omat tietoni

Uutuusluettelo

Ohjeita

FAQ

Palaute

ISBN / ISSN tai tuotetunnus

Kirjoita tunnus ja paina näppäintä **Enter** tai napsauta painiketta **Hae**. Voit rajata hakua pudotusvalikosta.

Hae

Esimerkkejä

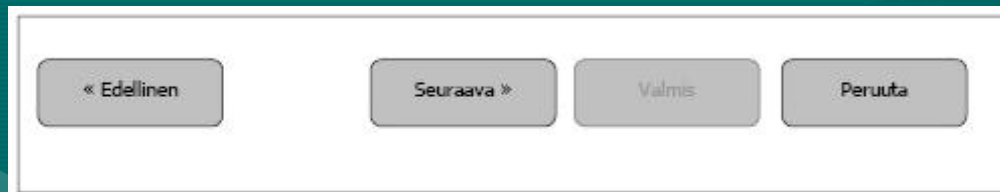
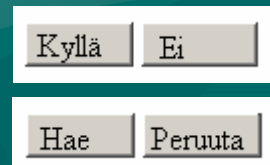
- ◆ 951-551-672-2
- ◆ 9515516722

3. Lomakkeet, toimintopainikkeet

- toimintoihin jotka vaikuttavat järjestelmän tilaan (navigointiin: linkkejä ja valikkoja)
- Sijoitus erilleen muusta sisällöstä
- Vaakariviin sivun alalaitaan tai pystyriviin oikeaan laitaan
- Yks nappi oletuspainikkeena, aktivoituu Enteristä (ei koskaan tiedon tuhoamispainike)

3. Lomakkeet, toimintopainikkeet

- Nappien koko ja järjestys aina sama
- Nappi ei käytössä: harmaannutetaan & estetään
- Napit nimetään verbein(esim. Peruuta), iso alkukirjain
- Selkokielen työkaluvihjeet
- Suorittava toiminto edeltää ei suorittavaa toimintoa
- Wizardin napit

4. Toiminnallisuus

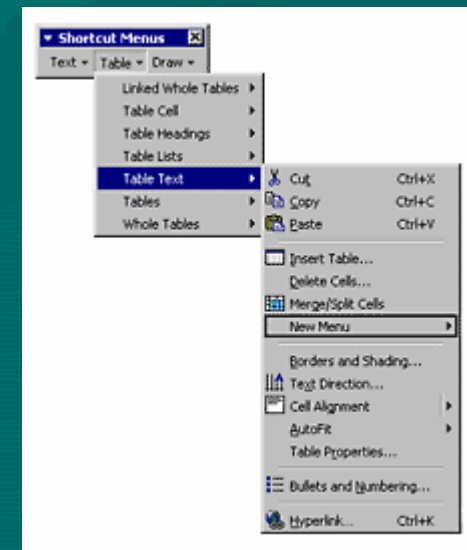

4. Toiminnallisuus, ikkunat

- Otsikoidaan kuvaavasti
- Uusien ikkunoiden avaamista vältetään
- Uusi ikkuna voidaan avata ohje-sivua tai ulkoista linkkiä varten
- Selaimen ominaisuuksia ei poisteta käytöstä (back)
- Vaakavieritystä ja HTML-kehyksiä vältettävä

4. Toiminnallisuus, valikot

- Päävalikoita ja alavalikoita
- alavalikkojen syvyys ≤ 3 taso
- Yhdessä valikossa ≤ 7 elementtiä
- enemmän jos käytetään jakoa asiakokonaisuuksiin (esim. tynittelyä väliviivojen avulla)

4. Toiminnallisuus, tiedon käsittely

- Selaus: ei muuta tilaa
- Lisäys: tyhjä lomake jossa oletusarvot täytetty. Tallennuksen jälkeen käyttäjälle näytetään valmiit tiedot.
- Muokkaus: lomake johon täytetty vanhat tiedot.
- Tallennuksen ja muokkauksen jälkeen käyttäjälle näytetään valmiit tiedot.

4. Toiminnallisuus, tiedon käsittely

- Poisto: varmistetaan (esim. oletko varma)
- Monivalinta suurten tietojen käsittelyssä

TEOKSEN NIMI (1-6 / 6)	Vuosi	Viitteitä löytyi 7
1 ☐ VÄINÖ LINNA		2
2 ☐ Väinö Linna : kansakunnan puhemies / Risto Lindstedt	2004	1
3 ☐ Väinö Linna : kirjailijan tie / N. B. Stornbom ; .. suomentanut Antti Nuutila	1963	1
4 ☐ Väinö Linna : toisen tasavallan kirjailija / toim. Yrjö Varpio ; juhlakirjan toimituskunta: puheenjohtaja: Jaakko Syrjä..[et al.]	1980	1
5 ☐ Väinö Linna : [TV-ohjelma. Nauhoitus 12.12.1978, ensiesitykset 15.2. ja 16.2.1979] / [haastattelija Pekka Holopainen] ; [haastattelusta tekstin viimeistellyt Päivö Taubert]	1979	1
6 ☐ Väinö Linnan Tuntematon sotilas konfliktromaania : normistojen taistelu / Pekka Lilja	1984	1

Tallenna merkityt viitteet Tallenna kaikki viitteet

4. Toiminnallisuus, tiedon käsittely

Syötteiden tarkistus:

- Pakolliset tiedot
- Oikeellisuus (formaatti)
- Tarkistus selaimessa jos mahdollista (JavaScript)
- Virheellisiä tietoja ei tallenneta

Jos syötteissä puutteita:

- Merkataan kohta selkeästi (syötekenttä)
- Virheilmoitus: mikä vialla ja miten korjataan

4. Toiminnallisuus, tiedon käsittely

Hakutoiminnot:

- Pyritään käyttämään pikahakua (hakukenttä koko ajan näkyvillä)
- Myös tarkennettu haku tarjotaan (omalla sivulla)
- Oletuksena JA-haku (AND)
- OR sanalla voidaan tehdä 'mikä tahansa sana'-hakuja
- *-merkki korvaa yhden tai useamman merkin
- ?-merkki korvaa yhden merkin (myös tyhjä)
- ""-merkeillä etsitään täsmällistä ilmaisua
- Rajaus uudella haulla
- Hakutuloksen järjestäminen otsikkoa klikkaamalla
- Muita hakukriteerejä: nidetyyppi, julkaisuaika, kieli
- Haku voi koskea vain tiettyä kenttää (esim. kirjasto, teoksen nimi, tekijä)

Hait: TEOKSEN NIMI : Verdi

51 viitettä löytyi

ALOITA
ALUSTA

Edellinen
näyttö

Valitse hakuehdot:

Ilmestymisvuosi:

jälkeen ja ennen

Aineisto:

KAIKKI
Kirja
Lehti
Kartta
DVD-levy

Kieli:

KAIKKI
suomi
ruotsi
englanti
saksa

Kirjasto:

KAIKKI
Arabianranta
Arabianranta lapset
Etelä-Haaga
Etelä-Haaga lapset

Sana teoksen nimessä

Järjestä hakutulos teoksen ilmestymisvuoden mukaan

[Lähetä](#) [Peruuta](#)

4. Toiminnallisuus, virheilmoitukset

- Virheet ilmoitetaan työskentelyalueen yläreunassa
- mahdollisesti myös kohdassa jota virhe koskee
- Vältetään uusien ikkunoiden avaamista
- Selkokielen ilmoitus: kuvaus, syy, ratkaisu

Tarkista, että kirjoitit tiedot oikein.

Anna seuraavat tiedot:

Nimi	Anna Virtanen <input type="text" value="Tormmi Ahonen"/>
Kirjastokortin numero	2 0000 00000 0000 <input type="text"/>
Tunnusluku (PIN)	9999 <input type="text"/>

Jos Sinulla ei vielä ole tunnuslukua, saat sen mistä tahansa Espoon, Helsingin, Kauniaisten tai Vantaan kaupunginkirjastojen toimipisteestä esittämällä kirjastokortin ja henkilöllisyystodistuksen.

Vahvista

4. Toiminnallisuus, kieliversiot

- Kieli voidaan vaihtaa koska vaan
- Jos sivu tai elementti ei ole valitulla kielellä tulee siitä olla maininta (suomenkielinen kappale ruotsinkielisen käytön aikana).

4. Visuaalinen suunnittelu

- oma ilme ja selkeästi tunnistettava ulkoasu (käyttäjä tunnistaa sovelluksen)
- Graaffinen suunnittelija toteuttaa ulkoasun
- Värien valinta: luettavuus, väritasapaino ja merkitys (punainen = varoitus)
- Värisokeat huomioitava
- Linkkien värit: sininen jos aktiivinen, linkit harmaa ja estetty jos tilapäisesti poissa käytöstä. Käydyt linkit erotetaan valinnaisella värillä.

4. Visuaalinen suunnittelu, typografia

Typografia:

- pääasialliestu Sans-serif tyyleillä (esim. tahoma, arial, verdana, helvetica)
- vaihtoehtona myös geneerisiä kirjasintyylejä (esim. monospace, serif)
- Omat typografia seuraaville elementeille: leipäteksti, eritasoiset otsikot, valikot, lomakkeiden syöttökentät, syöttökenttien otsikot

4. Visuaalinen suunnittelu, tyylit

- Otsikot ja tekstit tasataan vasemmalle
- Korostukseen ei käytetä alleviivausta eikä kursiiivia
- Leipäteksti riittävän suurta luettavaksi
- Otsikot: korostetaan koolla/lihavoinnilla
- Ohjetekstit: yksi leipätekstistä erottuvaa tyyli

Yhteenveto

Ohjeiston kattamat käli komponentit

- Graafiset komponentit: värit, mittasuhteet, sijoittelu, ryhmittely
- Tekstit: tyylit, typografiat
- Toiminnot (korkealla tasolla)
- Syöteformaatit
- Kielen käyttö, terminologia, lyhenteet

Ohjeiston edut

- Helpottaa suunnittelua (puoliksi tehty)
- Kokenut käyttöliittymäsuunnittelija välittää kokemustaan kokemattommille (toteuttajat, suunnittelijat)
- Korkean tason suunnittelu → yhtenäisempi lopputulos
- Dokumentti jolla käytettävyys voidaan arvioida varhaisessa vaiheessa
- Korkean abstraktiotason ohjeistus käytettävissä monen sovelluksen tai sovellusalueen suunnittelussa

Ohjeiston ongelmat

- Ohjeiston tulkinnanvaraisuus
(eri ihmiset toteuttavat eri tavalla)
- Kattavan ohjeiston seuraaminen työläistä
- Ristiriitaiset ohjeet
- Tarkka ohjeistus -> dokumentista tulee pitkä
- Lyhyempi ohjeistus -> tulkinnanvaraisuus kasvaa
- Ratkaisut eivät välttämättä toimi käytännössä
- Käsittelee vain yksittäisiä näyttöjä (ei navigointipolkuja)

Lähteet

Lähteet

[Nielsen05]

Nielsen J.

Durability of Usability Guidelines,

Alertbox: Current Issues in Web usability,

Januari 17 2005,

<http://www.useit.com/alertbox/20050117.html>

[Nielsen05]

Nielsen J.

Sixty Guilines from 1986 Revisited (Sidebar to Jakob Nielsen's column "Durability of Usability Guidelines.")

Alertbox: Current Issues in Web usability,

Januari 17 2005,

http://www.useit.com/alertbox/20050117_guidelines.html

Lähteet II

[VNKrap05]

Valtioneuvoston kanslia

Käyttöliittymäsuunnittelun tyliopas,

Valtioneuvoston yhteiset verkkopalvelut,

Valtioneuvoston Kanslian raportti 1/2005,

Helmikuu 2005,

<http://vnk.fi/julkaisut/listaus/julkaisu/fi.jsp?oid=149579>